

Чуницька І.І.кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансових ринків
Університету державної фіскальної служби України

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗМІНИ ТА ЗВ'ЯЗКИ У ВІДНОСИНАХ МІЖ УЧАСНИКАМИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ ЯК КЛЮЧОВА УМОВА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

У статті з'ясовано важливість та прояви наявних зв'язків у системі відносин, що мають місце на фінансовому ринку. Виявлено прояви окремих зв'язків у площинах таких явищ, як взаємний вплив фінансових активів, взаємозв'язок учасників фінансового ринку, взаємодія інститутів інфраструктури. Систематизовано еволюційні зміни в категоріях фінансового ринку та з'ясовано, що фінансовий успіх став мірилом і шкалою цінностей у суспільстві. Визначено етапи еволюційних змін основних фінансових категорій. Доведено, що однією з причин трансформації відносин між учасниками фінансового ринку є посилення впливу інформації. Зроблено висновок про необхідність відповідної корекції та внесення змін під час формування стратегії і тактики функціонування фінансового ринку під дією наявних та потенційно можливих причинно-наслідкових зв'язків на фінансовому ринку.

Ключові слова: фінансовий ринок, причинно-наслідкові зв'язки, теоретико-методологічна база, сегменти фінансового ринку, учасники фінансового ринку, інститути фінансового ринку.

В статье определены важность и проявление существующих связей в системе отношений, имеющих место на финансовом рынке. Выявлены проявления некоторых связей в плоскостях таких явлений, как взаимное влияние финансовых активов, взаимосвязь участников финансового рынка, взаимодействие институтов инфраструктуры. Систематизированы эволюционные изменения в категориях финансового рынка и определено, что финансовый успех стал измерением шкалы ценностей в обществе. Доказано, что одной из причин трансформации отношений между участниками финансового рынка является усиление влияния информации. Определены этапы эволюционных изменений основных финансовых категорий. Сделан вывод о необходимости соответствующей коррекции и внесения изменений при формировании стратегии и тактики функционирования финансового рынка под действием существующих и потенциально возможных причинно-следственных связей на финансовом рынке.

Ключевые слова: финансовый рынок, причинно-следственные связи, теоретико-методологическая база, сегменты финансового рынка, участники финансового рынка, институты финансового рынка.

Постановка проблеми. Процеси розвитку фінансового ринку як невід'ємного складника ринкової економіки набувають усе більшого динамізму. Проте в умовах активної фінансизації світових господарських процесів розвиток фінансового ринку вже не може обмежуватися переважно кількісними ознаками, що визначають його масштабність. Нині мова повинна йти про нову якість такого розвитку, що зумовлюється більш глибокими змінами у поведінці світових і національних суб'єктів ринку. Фінансові відносини, що продукуються на цьому ринку, повинні відповідати не просто їх внутрішній природі, а й специфічним процесам, що відбуваються тут, зокрема процесам фінансизації, що набули глобально-динамічного характеру. Це потребує більш детального дослідження зв'язків між сегментами фінансового ринку, його учасниками, адже фінансовий ринок за своїм найбільш узагальненим

змістом – це, власне, зв'язок між економічними суб'єктами, який реалізується у відповідних відносинах. Для більш об'єктивного відображення процесів, що відбуваються на фінансовому ринку, як основи його стратегічного розвитку й ефективності взаємодія і певне накладення одного сегмента на інший, які мають місце на фінансовому ринку, багатофункціональність посередників (система брокерів-дилерів, страхові компанії, банки тощо) зростає важливість виявлення причинно-наслідкових зв'язків у системі відносин між учасниками даного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значимість фінансового ринку в системі ринкових відносин не залишає поза увагою наукової спільноти проблематику стану його функціонування та ефективного розвитку. Коло науковців, що обрали предметом свого дослідження зазначену проблематику, неухильно зростає, що сприяє розвитку фінансового ринку,

підвищує його інтеграційні характеристики для ефективного включення у світові фінансові процеси. У роботах багатьох вітчизняних науковців знайшли відображення процеси формування ключових теоретичних і організаційно-методичних засад функціональної та організаційної побудови фінансового ринку. Це праці Л. Алексеєнко, Н. Внукової, Л. Волощенко, В. Зимовця, Р. Квасницької, О. Кнейслер, Ю. Коваленко, В. Корнеєва, О. Лактіонової, С. Леонова, Н. Мацелюх, С. Науменкової, С. Онишко, Є. Поліщук, В. Смагіна, М. Стецька, К. Стрижиченка, А. Федоренка, В. Шелудька, І. Школьник та багатьох інших.

Проте швидкість подій у реальному економічному середовищі, що носять здебільшого нерівноважний, циклічний характер, постають вагомою причиною певного відставання теоретико-методологічної бази за її окремими позиціями від практичних потреб, що здатне призводити до концентрації ризиків на фінансовому ринку. Очевидно, що повніше уявити мотивацію багатьох явищ і процесів та урізноманітнення відносин, що відбуваються на фінансовому ринку, можливо на основі детального дослідження причинно-наслідкових зв'язків між окремими пов'язаними учасниками фінансового ринку, а також між окремими сегментами цього ринку. Водночас ці аспекти поки що не знайшли достатнього висвітлення, а тому органічно не увійшли в єдину теоретико-методологічну базу як її базовий елемент; не стали вони й оптимальним інструментом управління розвитком фінансового ринку.

Метою дослідження є з'ясування окремих проявів причинно-наслідкових зв'язків на сучасному етапі функціонування фінансового ринку та важливості їх урахування для мінімізації можливих деструкцій і ризиків і посилення ефективності даного ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Очевидно, що для усунення множини диспропорцій у розвитку фінансового ринку, які негативно позначаються на виконанні і його загальноекономічних функцій, і поточній ефективності функціонування, недостатньо оперувати лише підсумковими результатами тих змін, які відбулися. Відображення динаміки таких змін невіддільне від розуміння, з одного боку, причин, що їх викликали, а з іншого – наслідків, спричинених такими причинами, здатних мати як позитивний, так і негативний характер. За такого причинно-наслідкового підходу значною мірою забезпечується відхід від показників статистики (переважно кількісних) до динаміки процесів, що відображаються також якісними показниками. Подібне розмежування за принципом взаємодоповнення і поглиблення дає

змогу повніше уявити мотивацію багатьох явищ і процесів та урізноманітнення зв'язків, що відбуваються в економічній системі.

Відразу зазначимо, що перелік причин, що спричиняють зміни в системі відносин між учасниками ринку (а саме у сфері відносин, економічної поведінки і криються глибинні причини), є надзвичайно розширеним та значною мірою відомим, тому в цій статті обмежимося переважно базисними, що продукують глибинні зміни, тих, які відбиваються вже на рівні змістовного наповнення фундаментальних економічних категорій. У такому контексті, наприклад, гроші в межах глобалізованих фінансових ринків «...перестають бути товарними грошима і перетворюються на «грошовий капітал», коли їх платіжно-обмінні функції поступаються місцем пріоритету інвестиційній функції» [1, с. 118]. А. Гриценко та В. Корнівська розглядають гроші як засіб диференціації та інтеграції фінансово-економічного простору, що безпосередньо пов'язано з процесами глобалізації та регіоналізації економіки, динамізмом фінансових потоків [2, с. 14–248].

На зміну функцій звертається увага й стосовно категорії «фінанси». Мова йде про витіснення основної функції фінансів – формування і розподіл грошових потоків – іншою функцією – виробництва фіктивної вартості, що призвело до багатократного перевищення темпів росту світових фінансів над темпами реального сектора та наповнення значної частини фінансових активів не економічною, а віртуальною фіктивною вартістю [3, с. 169–171].

У цілому подібні причини призвели до суттєвих наслідкових змін у функціонуванні фінансового сектора. Незважаючи на взаємопов'язаність, еволюцію основних категорій можна узагальнено відобразити так (табл. 1).

Виходячи з подібних трансформацій, які включають і знищення, і переробку старого, і його адекватне відтворення, і гібридизацію старого та нового [4, с. 249–251], та зважаючи, що світ фінансової економіки формує надвідкрите суспільство фінансової цивілізації, у глибинах якої «розчиняється» централізоване середовище існування, зіштовхується актуальне та ілюзорне, народжуючи новий світ розділених ризиків [5, с. 452], можна вести мову про те, що об'єктивний процес глобалізації (у всій його різноманітності) постає вирішальною причиною змін у системі економічних відносин як на національному, так і світовому рівнях, породжуючи нові та змінюючи наявні зв'язки між учасниками таких відносин і модифікуючи механізми їх реалізації.

Вищезазначені причини змін здійснюють значний вплив на обсяги, структуру та ефек-

Еволюційні зміни змісту окремих економічних категорій

Категорія	Етапи змін	Нове наповнення змісту
Вартість	1) вартість безпосередньо пов'язана з товарообміном; 2) виникнення можливості одночасного існування й поза обміном; 3) гроші передують товарообміну та взагалі господарюванню	Супервартість, що панує над економікою
Фінансовий капітал	1) встановлення контролю над усією вартістю; 2) об'єднання з державними інституціями; 3) завоювання міжнародної сфери	Транснаціональний капітал
Фінансова послуга	1) внаслідок її кредитного характеру з'являються: а) позиковий і позичковий капітал; б) відсоток; в) цінні папери; 2) позикодавець перетворюється в зацікавленого інвестора; 3) гроші здобувають виробничий капітал різних галузей і країн; 4) створення різноманітних фінансових структур та утворень	Фінансова опіка над економікою, фінансизм, фінансова економіка, фінансовий глобалізм, фінансова цивілізація
Фінансовий успіх – мірило значимості і шкала цінностей у суспільстві		

Джерело: систематизовано автором на основі [6, с. 47–52]

тивність фінансового ринку, стратегію і тактику його інфраструктурних перетворень. Прискорене зростання обсягів фінансових ринків, зміни у його базових моделях, структуризації, ролі в економіці, переліку та співвідношенні фінансових інструментів, діяльності фінансових інститутів і фінансових установ тощо – все це підтверджує вагомість фінансової глобалізації, її проникнення в усі фінансово-економічні процеси.

З іншого боку, подібні зміни невіддільні й від виникнення нових та зростання масштабів наявних ризиків, унаслідок чого відбувається зміщення до більш жорстких форм і методів контролю над функціонуванням фінансового ринку. Якщо початкові кроки у цьому напрямі виходили переважно з інтересів фінансового ринку, їх саморегульованості, то зміна середовища його функціонування та зростання його впливу на виникнення деструкцій усієї фінансової системи зумовили необхідність перегляду такого підходу. Нині інтереси фінансового ринку здатні домінувати над інтересами реального сектора та суспільними інтересами у цілому. Тобто нині ця проблема стикається з необхідністю розроблення стратегічного базису розвитку і регулювання фінансового ринку та його інфраструктурного забезпечення, які б поєднували різні напрями безпосередньої діяльності на фінансовому ринку (функціональні стратегії окремих сегментів фінансового ринку і фінансову стратегію розвитку ринку в цілому) та фінансові відносини з іншими економічними агентами.

Дедалі поширеною стає позиція щодо необхідності запровадження більш жорсткого регу-

лювання фінансового ринку. Світова спільнота розвинених країн визнала залежність криз від недостатнього регулювання, зокрема фінансових інститутів, ринків та операцій, унаслідок чого відбулося створення нових регуляторів, уведення нових норм для зниження ризиків [7, с. 199].

Не можна зазначити, що подібне бачення є загальноновизнаним. Окремі фахівці причини кризисних станів убачають у розширенні «фінансових бульбашок» без їх співвідношення з товарними потоками. Вважається, що похідні фінансові інструменти (ф'ючерси, опціони), а також випуск облігацій (бондів) на фінансовий ринок на основі ринкових котирувань компаній та шляхом розрахунку фінансових коефіцієнтів унаслідок спекулятивного характеру таких операцій поки що не піддаються регулюванню створеними новими інститутами [8, с. 91].

У такому контексті інтерес викликають результати аналізу розвитку сегментів світового фінансового ринку, здійсненого К. Стрижиченко за його складниками, а саме фондового, кредитного, страхового та валютного [9, с. 34–49; 156–158]. Зазначаючи про зростання кожного з перелічених складників, звертається увага на двоспрямований їх вплив на світову економіку. Збільшуючи обсяги ресурсів, надмірне зростання, пов'язане із формуванням «фінансових бульбашок», здатне призвести до фінансової кризи і дестабілізації світової економіки. При цьому найбільш повільне зростання характерне для світового фондового ринку, що пояснюють тісним кореляційним зв'язком цього ринку з реальним сектором, який також має невисокі темпи зростання. Щодо проблем

світового фінансового ринку, які окреслилися як наслідок світової фінансової кризи, то виділяють надмірний приріст кредитних ресурсів, неадекватне регулювання та слабку економічну політику, непрацездатність моделей зменшення ризиків, неадекватність кредитних рейтингів.

Слід погодитися з висновком К. Стриженка, що наявні теорії та концепції регулювання фінансового ринку, пов'язані з окремими сегментами ринку, розроблені в докризовий період та в умовах низького ступеня їх інтеграції, нині не актуальні. Еластичність одного сегмента фінансового ринку від іншого, яка практично не враховується під час розроблення практичних механізмів функціонування та регулювання фінансового ринку, постає вагомим чинником втрати ефективності.

У світлі причинно-наслідкових змін у системі відносин між учасниками фінансового ринку у площині глобалізації не можна обійти увагою процеси, пов'язані з інформаційною революцією. Останню часто, і не безпідставно, розглядають і як результат, і як причину фінансової глобалізації та пояснюють нею відмінність фінансової глобалізації від попередніх етапів світового розвитку. «По суті, завдяки інформатизації фінансовий ринок перетворився на безперервне середовище взаємодії покупців та продавців капіталу» [10, с. 97]. Через можливість володіння різним обсягом інформації та її різною якістю економічні агенти можуть мати як вигоди, так і втрати під час їх взаємодії, що викликало до життя поняття «ефективний ринок», який характеризується врахуванням у цінах усіх суттєвих даних та відсутністю помилок, а також поняття «інформаційна ефективність», яка реалізується через «повне відображення всієї наявної інформації» [11, с. 1575–1617]. Поява нової інформації та навіть її очікування відображаються на цінах та доходності цінних паперів. Через інформаційну асиметрію спотворюється конкуренція, відбуваються зміни у ланцюгу «попит – пропозиція», що здатне призвести навіть до зникнення ринку, тому зменшення такої асиметрії викликає потребу задіяння відповідних механізмів.

Виняткова значимість асиметрії інформації, зокрема щодо функціонування ринку цінних паперів і фінансового ринку в цілому, підтверджується світовим досвідом, коли шахрайство, в першооснові якого лежала неповна інформованість, призвели до банкрутства низки великих міжнародних компаній. Подібні залежності стали базисом формування «нової теорії фінансів» Дж. Стіглицем та А. Вайсом, в основі якої ідея про необхідність захисту інтересів інвесторів на державному рівні зумовлена існу-

ванням «морального ризику» та «асиметричної інформації», понять, які запропоновані даними авторами. Безпосередньо зі значимістю інформаційного складника для прийняття відповідних рішень, особливо на фінансовому ринку, пов'язане і виникнення поняття «поведінкові фінанси». Його загальна сутність лежить у площині не власне факту наявності інформації, а враховує також особливості її сприйняття, що, своєю чергою, залежить від форми інформації, способу її доставки, обробки тощо.

Все це свідчить про важливість адекватної розбудови комунікаційних зв'язків та інформаційних потоків на основі балансування інтересів учасників ринку, що включає великий перелік питань, які стосуються і розкриття інформації, і захисту прав акціонерів, і контролю над діяльністю всіх суб'єктів ринку тощо.

Одночасно слід зробити й більш узагальнюючий висновок. Незважаючи на широкий спектр причинно-наслідкових зв'язків у системі відносин на фінансовому ринку, не можна спростувати думку про те, що саме глобалізація, зокрема фінансова, поставила на чільне місце питання змін, до яких вона призводить. Разом із тим представлення фінансового ринку як структурно-впорядкованого утворення, що володіє сукупністю системних властивостей протікання фінансових процесів та притаманних їм закономірностей, не менш важливе врахування й комплексу змін, пов'язаних не лише з глобалізаційними процесами, а й тими, що знаходяться в площині, так би мовити, внутрішнього функціонування учасників ринку. Існування різних мотивацій розширює і можливості дій окремих учасників фінансового ринку.

Відштовхуючись від одного з розумінь фінансового ринку, а саме як загального економічного простору, в якому функціонують оператори різних видів (банки, фінансові посередники, пенсійні, страхові компанії тощо), пропонуючи різні фінансові інструменти і послуги, відзначається постійна дифузія між ними, що приводить до їх взаємодії і формування синергетичних ефектів на цьому ринку. Тут варто зазначити наявність й інших проявів причинно-наслідкових зв'язків: зростання сегментів фінансового ринку, з одного боку, дає змогу збільшувати кількість залучених ресурсів для економіки, однак, з іншого – призводить до формування фінансових «бульбашок», наслідками яких, урешті-решт, є фінансова криза та дестабілізація економіки. Тобто ідентифікація причинно-наслідкових зв'язків передбачає врахування низки різноманітних чинників, які в кінцевому підсумку синтезуються у певних наслідках. При цьому найпростіша схема реалізації таких зв'язків: одна причина – один наслідок, скоріше виняток, ніж

реальність. Остання здатна призвести як до одного наслідку, так і до їх ланцюга.

Повертаючись до питання взаємопов'язаності окремих сегментів фінансового ринку, слід зазначити, що еволюція його розвитку, відображена в зарубіжній літературі, свідчить, що на перших етапах склад цього ринку включав банківський, фінансовий і страховий сегменти. Розділення фінансових інститутів, фінансових інструментів і ринків було достатньо чітким, а подальші відмінності відбувалися в межах розділення класів посередників. Однак глобалізаційні процеси і трансформація світової економіки привели до того, що з часом межі між цими сегментами розмивалися, що викликало потребу внесення відповідних змін до організації і забезпечення функціонування сегментів, яких торкнулися певні зміни. Можна вести мову й про певну умовність поділу фінансового ринку за критерієм «форма фінансових активів». Так, «...відбувається поступове стирання межі між ринком грошей і ринком капіталів з огляду на те, що має місце так звана сек'юритизація, або «паперізація» (у сенсі перетворення фінансових активів у цінний папір)» [12, с. 67]. Це пов'язано з тим, що кредити володіють характеристиками цінних паперів, адже вони обертаються та приносять дохід, але, з іншого боку, цінні папери – це той документ, що підтверджує боргові або пайові зобов'язання на кредитному ринку.

Стабільне функціонування ринку, купівлю-продаж фінансових активів на постійній, впорядкованій основі, контроль над якістю фінансових активів, що перебувають в обігу на ринку, забезпечують інститути інфраструктури. Простежується багатомірність функцій, що виконуються окремими учасниками фінансового ринку. Проте це не означає гарантій формування взаємовідносин, здатних реалізувати їх призначення, а саме супроводжувати потік коштів від власників фінансових ресурсів до їх позичальників. На жаль, не завжди відбувається гармонізація інтересів усіх учасників ринку. Щодо окремих аспектів їх діяльності, то спостерігаються протиріччя, які переплітаючись між собою створюють диспропорції у функціональній націленості фінансового ринку

та його окремих сегментів. Не малою мірою це пов'язане і з перетинанням окремих ринків, зокрема внаслідок інтеграції ними окремих операцій щодо боргових інструментів, інструментів власності, а також їх похідних.

При цьому важливо враховувати, що повністю нівелювати такі протиріччя на рівні самоорганізації складно, оскільки, як відомо, складні системи здатні розвиватися та самовідтворюватися лише у власних межах, що актуалізує пошук іншого інструментарію. В. Корнеев вважає, що питання забезпечення стабільного розвитку економіки тісно пов'язане з визначенням меж і граничних масштабів зростання фінансових ринків, що, своєю чергою, пов'язується з посиленням регуляторного моніторингу, зокрема функціонування різних сегментів фінансових ринків, проведення оцінки вартості фінансових активів, величини відриву дохідності фінансових транзакцій від угод у реальному секторі, очікуваної корисності і видачі авансових коштів [13, с. 3]. Ці процеси невіддільні від діяльності підсистеми контрольної-наглядних органів, що займаються забезпеченням покращення функціонування фінансового ринку на основі врахування наявних та можливих зв'язків у системі багатосторонніх та багатофункціональних відносин на фінансовому ринку.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, стратегічна і практична значимість оцінки причинно-наслідкових змін у системі відносин на фінансовому ринку очевидна. Лише на основі більш глибокого пізнання причинно-наслідкових зв'язків у системі відносин на фінансовому ринку, зокрема таких явищ, як взаємний вплив фінансових активів, взаємозв'язок учасників фінансового ринку, взаємодія інститутів інфраструктури тощо, і покладення їх в основу теоретико-методологічного базису діяльності усіх учасників фінансового ринку з'являється можливість створення наукового підґрунтя для подальшого системно-концептуального обґрунтування стратегічного розвитку та ефективності фінансового ринку на основі гармонізації різноспрямованих інтересів усіх його учасників для виконання ним цільової функції.

Список використаних джерел:

1. Евстигнеева Л.П. Глобализация и регионализм: уроки для России / Л.П. Евстигнеева, Р.Н. Евстигнеев // ОНС. – 2004. – № 1. – С. 114–125.
2. Гриценко А.А., Корнівська В.О. Гроші як засіб диференціації та інтеграції фінансово-економічного простору: теоретичні підґрунтя та досвід ЄС / А.А. Гриценко, В.О. Корнівська // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей : матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (Ірпінь, 28–29 травня 2012 р.). – Львів, 2012. – С. 14–24.
3. Онишко С.В. Фінансова політика як домінанта забезпечення фінансової безпеки / С.В. Онишко // Фінансова безпека в системі забезпечення національних інтересів: проблеми та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (18–19 квітня 2012 р.). – Полтава : ПолНТУ, 2012. – С. 169–171.

4. Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії / С.Б. Кримський. – К. : Києво-Могилянська академія, 2008. – 367 с.
5. Ільїн В.В. Фінансова цивілізація / В.В. Ільїн. – К. : Книга, 2007. – 528 с.
6. Ільїн В.В. Фінансова економіка як регулятор глобального розвитку / В.В. Ільїн // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей : матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (Ірпінь, 28–29 травня 2012 р.). – Львів, 2012. – С. 47–52.
7. Стиглиц Д. О реформе международной валютно-финансовой системы: уроки глобального кризиса : доклад Комиссии финансовых экспертов ООН / Д. Стиглиц. – М., 2010.
8. Усик Н.И. От стратегии прорыва к всестороннему развитию России / Н.И. Усик // Постреформизм и развитие : [монография] / под ред. Ю.М. Осипова, Е.С. Зотовой. – М. ; Ирпень : Издательство Национального университета государственной налоговой службы Украины, 2013. – С. 86–93.
9. Стрижченко К.А. Державне регулювання фінансового ринку в умовах нової економіки : [монографія] / К.А.Стрижченко. – Бердянськ. : ФО-П Ткачук О.В., 2013. – 352 с.
10. Бабиченко В. Корпоративні фінанси: сучасна парадигма розвитку : [монографія] / В. Бабиченко. – К., 2014. – 552 с.
11. Fama E.F. Efficient Capital Markets: II / E.F.Fama // Journal of Finance. – 1991. – № 46(5). – P. 1575–1617.
12. Волощенко Л.М. Розвиток фінансового ринку в умовах глобалізації : [монографія] / Л.М. Волощенко. – Донецьк : ВІК, 2013. – 464 с.
13. Корнеев В.В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках / В.В. Корнеев. – К. : НДФІ, 2003. – 376 с.

Chunytska I.I.

CAUSAL AND CONSEQUENTIAL CHANGES AND RELATIONSHIPS IN THE RELATIONS BETWEEN FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS AS A KEY CONDITION FOR ITS EFFECTIVENESS

The importance of existing connections in the system of relations that have been in the financial market is establishing in the article. The purpose of the article is to clarify certain manifestations of causation of the financial market functioning and the importance of their consideration to minimizing the possible destructions and risks, and enhance the effectiveness of this market. Characteristics of individual connections in the planes of such phenomena as “mutual influence of financial assets”, “relationship of participants in the financial market”, “interaction of institutes of infrastructure” are found. The evolution of the main categories of the financial market is studied. Changes in the categories of the financial market are systematized and their values are specified. It is determined that at the current stage of economic development, financial success has become a measure of significance and a scale of values in society. It is determined that one of the reasons for the transformation of relationships between the participants of the financial market is the strong influence of information. Conclusion about the need for a corresponding correction and changes in forming strategies and tactics of the financial market the functioning under the effect of existing and potentially possible causation is made.

Key words: financial market, causal connections, theoretical-methodological base, segments of financial market, financial market participants, institutions of financial market.